

Rondhoutzagerij Midden-Nederland

Landschapsplan Aardhuisweg 88 | Uddel

25 februari 2020

Inhoudsopgave

Introductie	5
Het gebied en de plek: een korte terugblik	7
Kaartbeeld 1900 - een overzicht	9
1850	11
1900	13
1950 en 1960	15
2000	17
Huidige situatie	19
Eigendomssituatie	23
Gewenste situatie	27
Beplanting	28
Een coulisselandschap	33
Sortiment	35
Colofon	39

De invoer van rondhout (stammen) naar de zaaglijn, die zich binnen bevindt.

Rondhoutzagerij Midden-Nederland en houthandel Boeve & Hop vormen een combinatie van elkaar aanvullende bedrijven aan de Aardhuisweg 88 in Uddel op de Veluwe. Al 60 jaar is het bedrijf op deze locatie gevestigd. Door telkens op tijd te investeren is het een vitale onderneming die uiteenlopende houtproducten produceert. Om ook in de toekomst concurrerend te blijven wenst de rondhoutzagerij haar zaaglijn te moderniseren en uit te breiden. Zo stijgt de efficiëntie en wordt zaagverlies beperkt. Om deze nieuwe zaaglijn te kunnen huisvesten is uitbreiding van bestaande gebouwen noodzakelijk.

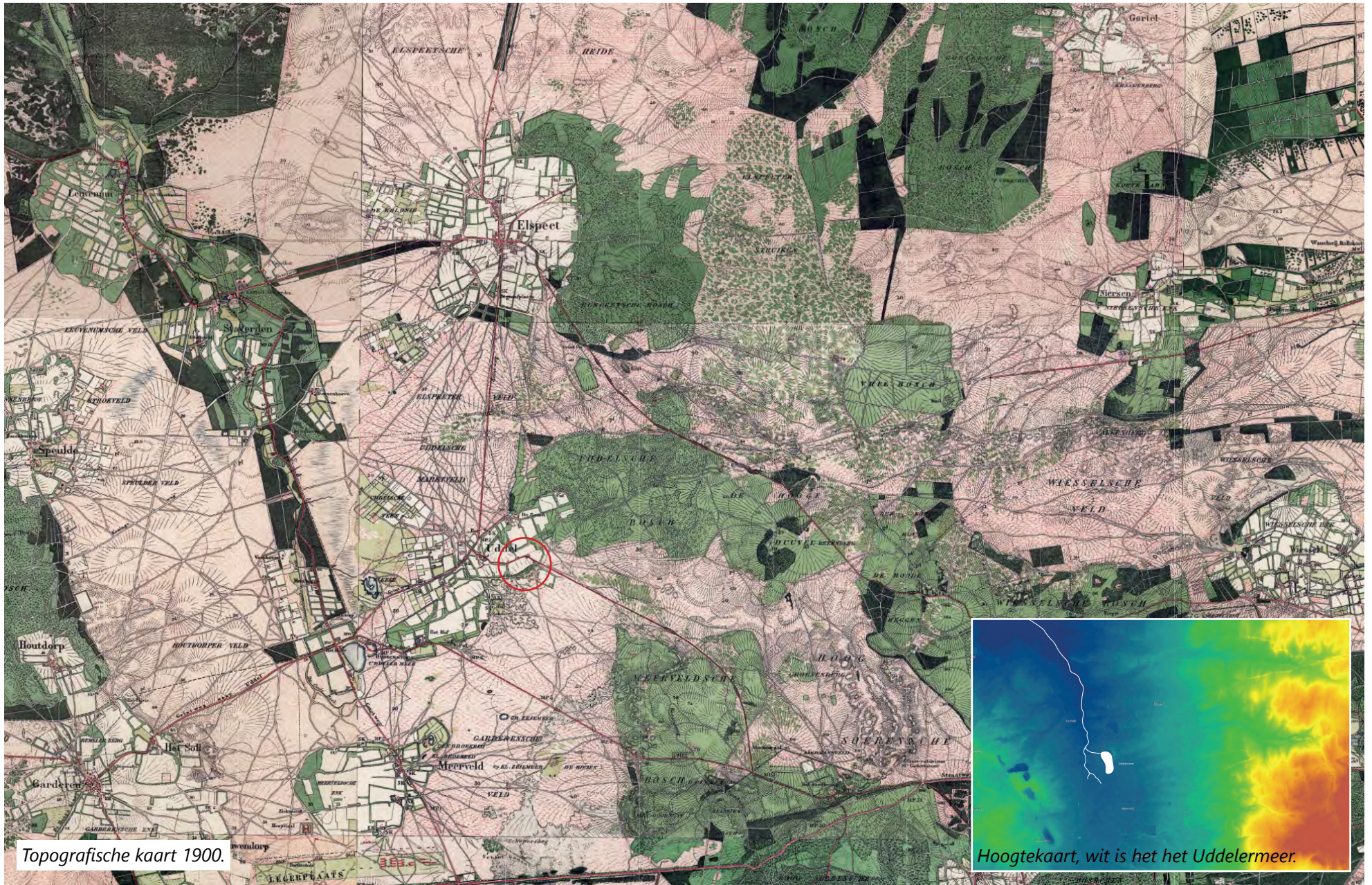
Hoewel je een dergelijk bedrijf misschien op een bedrijventerrein zou kunnen voorstellen, is de huidige ligging eigenlijk helemaal niet verkeerd. Het bedrijf wordt 'omarmd' door de oude loofbossen die bij de kroondomeinen horen. Bovendien bevindt de zagerij zich op een logische plek ten opzichte van haar belangrijkste grondstof: rondhout.

Recreanten die fietsen of wandelen op de Veluwe zien enerzijds de stapels gezaagd hout in het bos liggen. Op het terrein van rondhoutzagerij Midden-Nederland is te zien dat deze stammen ter plekke verwerkt worden tot bruikbaar (balk)hout. In feite dus een voorbeeld van een prachtig leesbaar en begrijpelijk landschap.

Bij een vitaal, toekomstbestendig en uitgebreid bedrijf hoort ook een robuuste, toekomstbestendige beplanting. In dit landschapsplan wordt uitgewerkt hoe dat er uit zou moeten zien. Daarbij wordt achtereenvolgens gekeken naar het ontstaan van het landschap, de huidige situatie van het bedrijf en de gewenste toekomstige situatie. Tot slot wordt aangegeven welk assortiment voor de beplanting gebruikt zal worden.

Het gebied en de plek: een korte terugblik

Kaartbeeld 1900 - een overzicht

Voor de locatie van rondhoutzagerij Midden-Nederland geeft het bestemmingsplan van de gemeente Apeldoorn aan dat het een zogenaamde 'landbouwenclave' is. Kijkend naar het huidige kaartbeeld is niet in één oogopslag duidelijk wat dat betekent. Kijken we naar het kaartbeeld van 1900 dan wordt dit een stuk duidelijker, zeker als we het landschap wat breder bekijken.

Hoewel de stuwwal van de Veluwe binnen Nederland een hoge en droge plek is, komen er van oudsher op deze stuwwal natuurlijke laagtes en natte plekken voor die de plaatselijke omstandigheden meer of minder geschikt maakten om je, met name als boer, te vestigen.

Juist in de omgeving van Uddel is iets bijzonders aan de hand. De aanwezigheid van keileem in de ondergrond maakt dat er een schijngrondwaterstand kan ontstaan: water kan niet door de harde keileemlaag heen dringen en blijft er boven staan, veel hoger dan de eigenlijke grondwaterstand die je hier op de Veluwe zou verwachten. In de laatste ijstijd, het Weichselien, kon door deze omstandigheden een uitzonderlijk grote ijslens ontstaan in de buurt van Uddel: een zogenaamde 'pingo'. Deze 'pingo' ontstond doordat grondwater onder druk door een scheur in de bodem de permafrost binnen kon dringen, waar het water vervolgens bevroor. Dit proces ging door totdat de ijslens zodanig gegroeid was dat de grond er aan de bovenzijde af gleed. Het onbeschermde ijs smelt vervolgens langzaam onder invloed van de zon.

Wat overbleef is een 'pingoruïne': een ringvormige verhoging in het landschap, gevormd door de van de ijslens afgegleden grond. Hierbinnen kon zich een meer vormen: het Uddelermeer. Het Uddelermeer vormde de bron van een stroompje dat in het noorden afwaterde op de voormalige Zuiderzee. Op de afbeelding hiernaast is de vorming van een 'pingo' en daarna een 'pingoruïne' schematisch weergegeven.

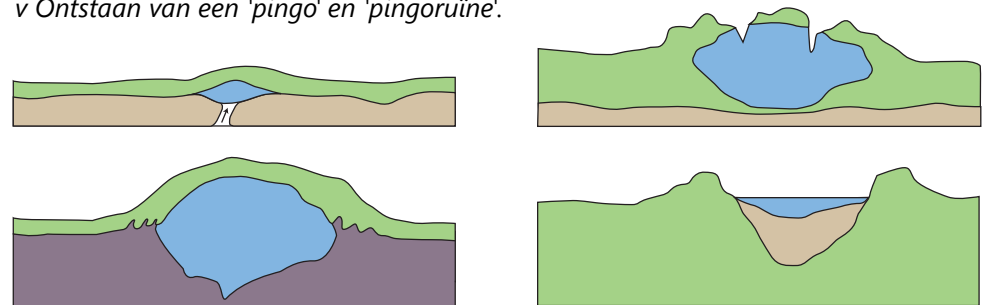
Eenzijds ontstond er nabij Uddel dus een natte 'vallei' waar een stroompje doorheen kronkelde, de huidige Hierdense Beek, anderzijds

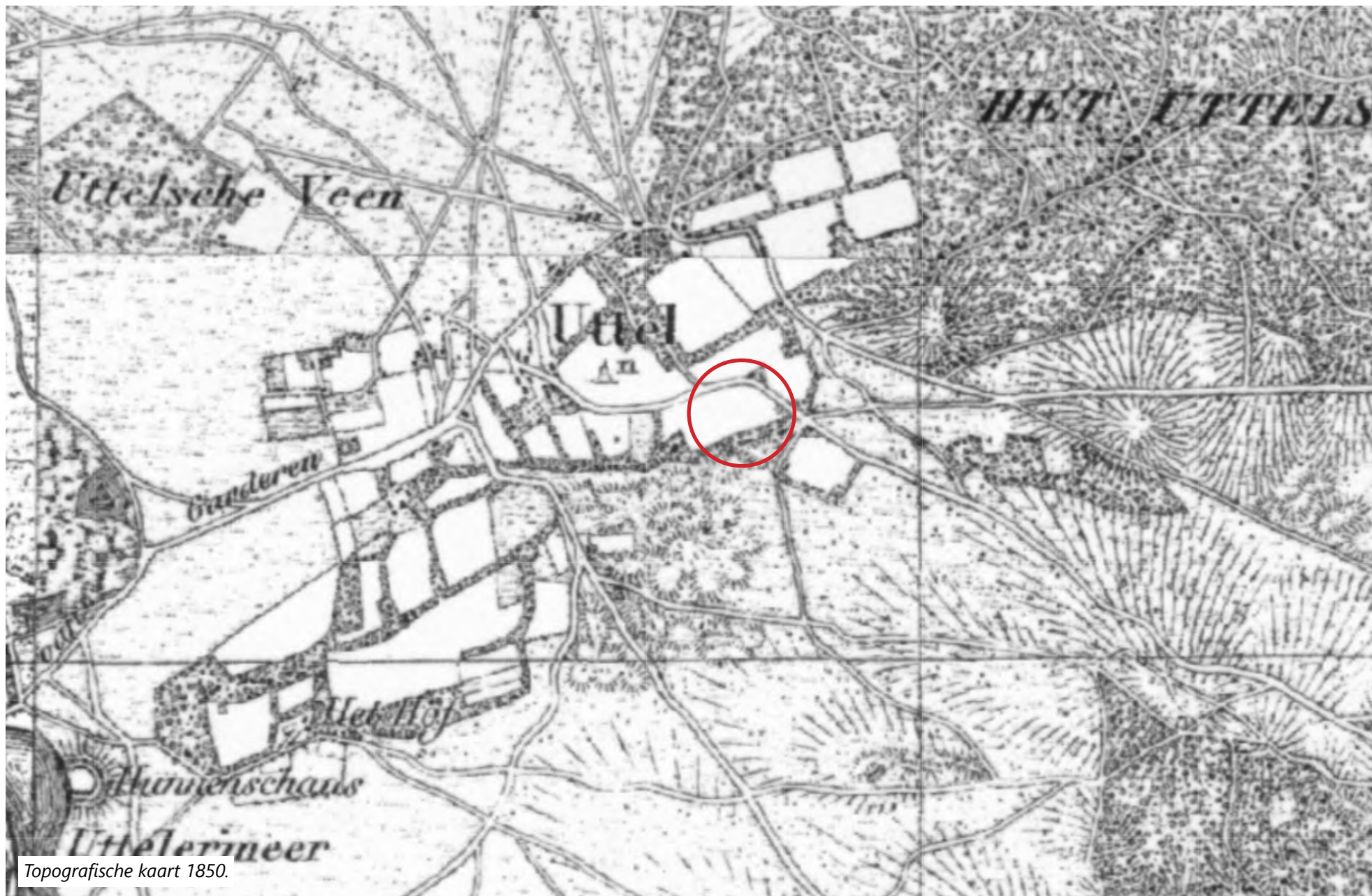
was er de hoge en droge heide. Juist op de grens van 'hoog en droog' en 'laag en nat' vestigden zich mensen. Dit waren ideale plekken om landbouw te bedrijven. Plaggen voor in de potstal konden op de heide worden gehaald, terwijl in de natte laagten water voor handen was en hooi kon worden geoogst. Daar tussenin, rondom de bebouwing, lagen de akkers.

Op het kaartbeeld van 1900 is dit nog mooi te zien. Elspeet, Uddel en Meerveld vormen 'landbouwenclaves' in een landschap dat gedomineerd wordt door bos, heide, stuifzand en veen. Plaggen die op de heide werden gestoken dienden als strooisel in de potstallen en werden later als bemesting op de akkers gebruikt. Zo kwamen de akkers langzaam steeds iets hoger te liggen en ontstonden er kampen. Om de akkers te beschermen tegen wildvraat werden er singels van doornig struweel langs de randen geplant: meidoorn, sleedoorn, hondsroos en braam. Ook deze voorlopers van het prikkeldraad zijn goed zichtbaar op de topografische kaart uit 1900.

Al met al is het landschap rondom Uddel duidelijk 'leesbaar', zeker met deze kennis in het achterhoofd. Op de volgende pagina's kijken we wat meer in detail naar de ontwikkelingen in en rondom de locatie van rondhoutzagerij Midden-Nederland. Dit doen we aan de hand van een vijftal historische kaarten: 1850, 1900, 1950, 1960 en 2000. We eindigen met een beschrijving van de huidige situatie.

v Ontstaan van een 'pingo' en 'pingoruïne'.

Topografische kaart 1850.

1850

Het kaartbeeld van 1850 is het eerste, tamelijk nauwkeurige kaartbeeld dat voor heel Nederland beschikbaar is. Uddel is op deze kaart aangegeven, hoewel er van een echt dorp nauwelijks sprake is. Her en der zijn langs de weg clusters van boerderijen ontstaan, omgeven door de bijbehorende akkers. Behalve boerderijen zal er ook ruimte zijn geweest voor ambachten die voor boeren van belang waren, zoals een smid.

De akkers rondom de boerderijen tonen zich bijna als kamers, uitgehakt in het bos en/of omgeven door een forse houtsingel die de akkers moesten beschermen tegen wildvraat.

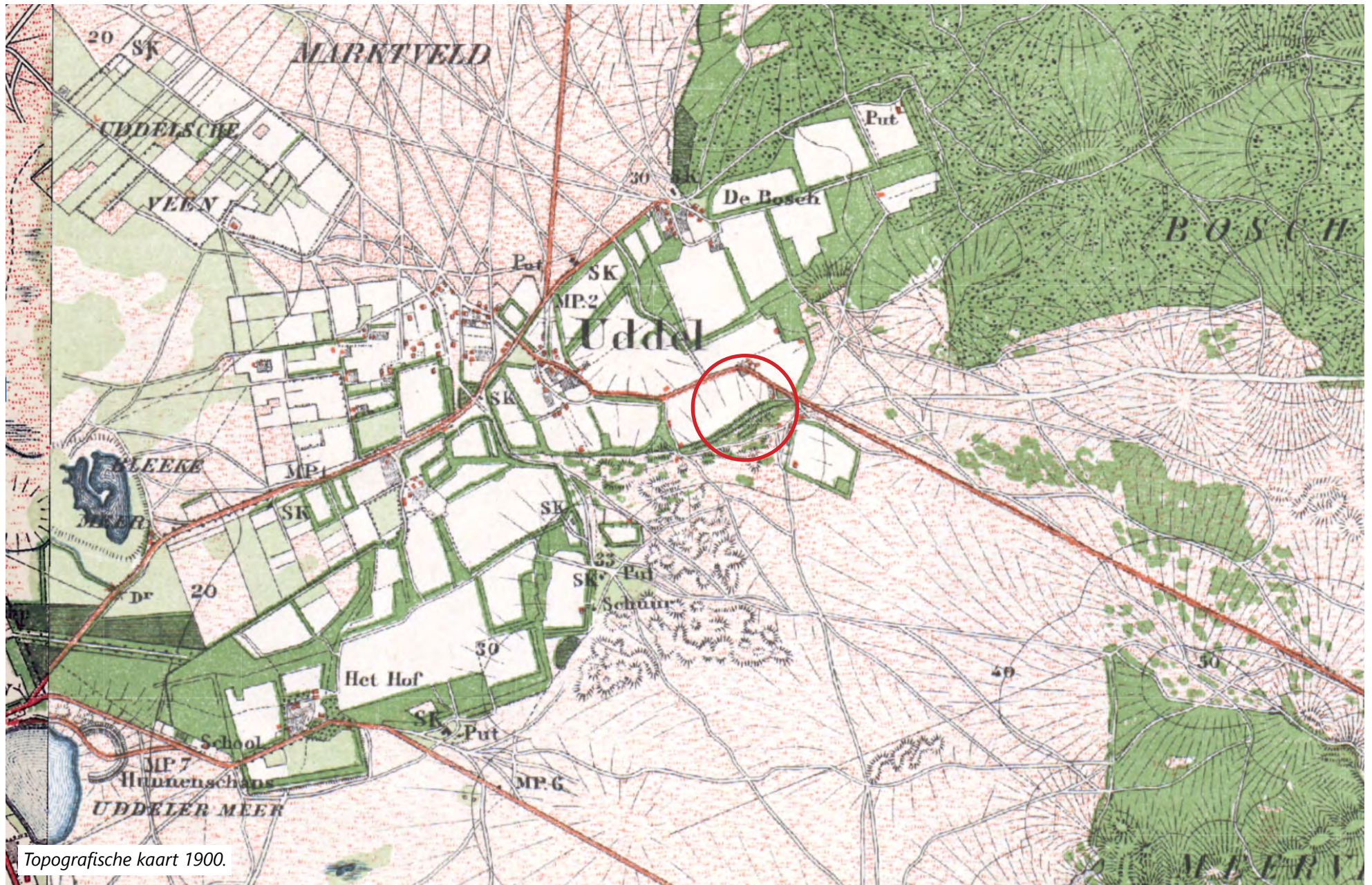
Het geheel ligt te midden van de droge heidevelden en bossen in het oosten en de nattere heide met vennetjes en venen in het westen, rondom de huidige Hierdense Beek. Deze 'woeste gronden' zijn doorsneden door talloze paden en weggetjes die de verbindingen verzorgden met andere concentraties van bebouwing, zoals Elspeet. Tegelijkertijd waren het ook de routes waarlangs vee de heide op werd gedreven en waarlangs men de bossen bereikte om hout te kunnen oogsten.

De 'weg van Garderen', de huidige Garderenseweg/Elspeterweg was in 1850 een net aangelegde grindweg en als verbindingsweg al van belang. Voorbij Uddel lijkt deze weg vooralsnog echter 'op te lossen' in de grote hoeveelheid wegen en paden die de heide doorkruisen: ten noordoosten van Uddel komen maar liefst 8 routes bij elkaar.

Ook de Aardhuisweg met de huidige locatie van rondhouthagerij Midden-Nederland is duidelijk herkenbaar. Het is eveneens een belangrijke route die, buiten het kaartbeeld, aansluit op de Koningslaan die naar Paleis Het Loo voert. De naam Aardhuisweg zal pas later gegeven zijn, toen Koning Willem III in 1861 het 'Aardhuis' op de Aardmansberg had laten bouwen.

De cirkel geeft aan waar tegenwoordig de rondhouthagerij is gevestigd.

Topografische kaart 1900.

1900

In 1900 is de doorgaande grindweg naar Elspeet wel duidelijk zichtbaar: een lineaalrechte lijn die vanaf Uddel naar het noorden loopt. Net als deze grindweg is ook de Aardhuisweg oranje gekleurd. Het is goed mogelijk dat deze weg dus ook was voorzien van halfverharding. Het was waarschijnlijk een belangrijke weg die ook ten bate van Paleis Het Loo werd gebruikt.

Hoewel Uddel nog steeds geen groot dorp is, was het inwoneraantal rond 1900 toch gegroeid tot boven de 700. De woningen staan echter nog steeds losje verspreid langs de (hoofd)wegen. Ter plaatse van de rondhoutzagerij, aangegeven met een cirkel, is in 1900 nog geen bebouwing te zien. Alleen de woning tegenover de zagerij is hier duidelijk zichtbaar. Bij deze woning staan in de huidige situatie twee oude lindes die wellicht rond deze tijd zijn aangeplant.

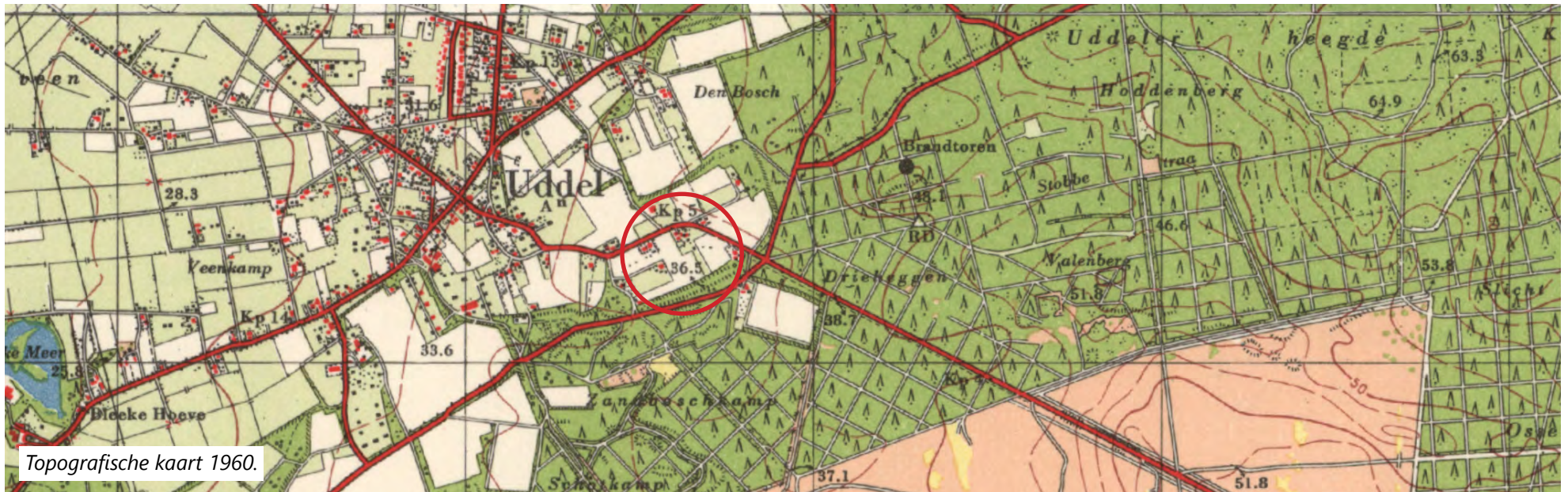
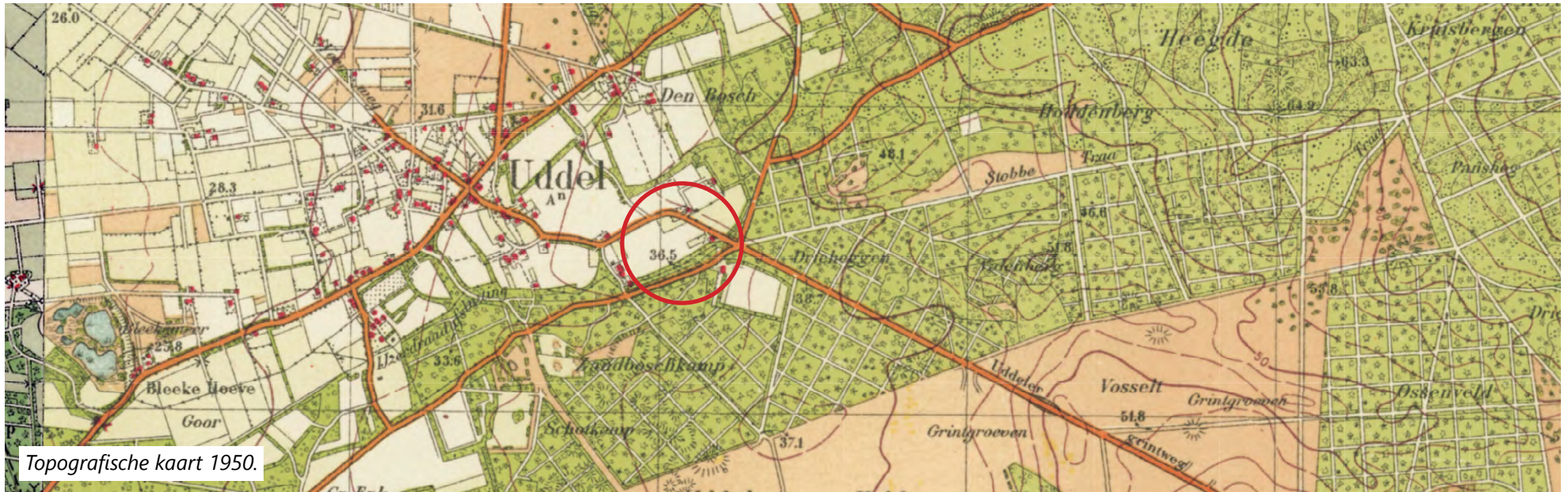
Ten westen van Uddel is men voorzichtig begonnen aan de ontginning van de nattere gronden van het Uddelsche Veen. Deze ontginningen zijn duidelijk herkenbaar omdat ze een planmatiger uitstraling hebben. De kavels zijn blokvormig en de wegen zijn recht, in tegenstelling tot de wat organischer gevormde kavels en wegen van de oorspronkelijke landbouwenclave.

De lange, rechte Aardhuisweg is op de kaart van 1900 al duidelijk herkenbaar.

Twee oude lindes op het perceel tegenover de zagerij.

1950 en 1960

Tot aan de jaren '50 van de vorige eeuw blijft Uddel eigenlijk bestaan uit losse bebouwing die is gekoppeld aan de hoofdwegen. Belangrijke veranderingen zitten met name in het omringende landschap. Het Uddelerveen wordt volledig ontgonnen en landbouwkundig in gebruik genomen. Het gebied kenmerkt zich door rechte wegen en rationele kavels. Langs de ontginningswegen ontstaan nieuwe boerderijen.

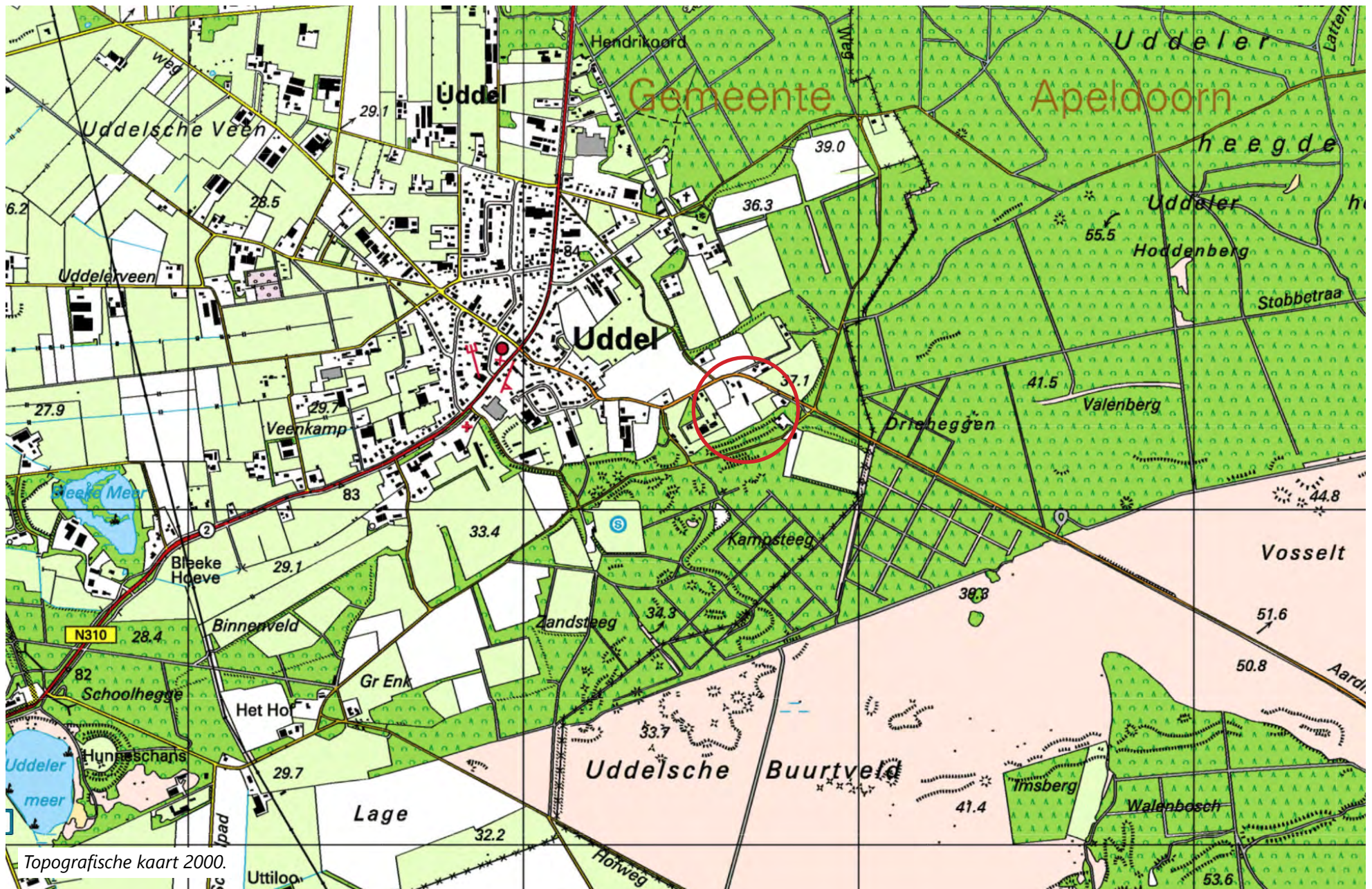
Ten oosten van Uddel neemt het areaal bos aanzienlijk toe. Bovendien is het bos duidelijk opgedeeld in vierkante percelen. Reden was waarschijnlijk de toenemende vraag naar naaldhout vanuit de mijnbouw.

Er ontstond in deze tijd een nieuwe dynamiek in het dorp. Het was niet langer alleen een boerengemeenschap, de bosbouw maakte dat er ook houthandelaren, kwekers en grondwerkers nodig waren. Modernisering van de landbouw vroeg bovendien om seizoensarbeiders en loonwerkers.

Dat alles had zijn ruimtelijke uitwerking op Uddel. Het is dan ook interessant om het kaartbeeld van 1950 naast dat van 1960 te zetten. Was de groei van Uddel van 1850 tot 1950 vrij gestaag, van 1950 tot 1960 ontstaat er ineens een dorp. Weliswaar blijft de bebouwing zich nog concentreren langs de wegen, waardoor het dorp feitelijk bestaat uit een aantal, zich kruisende linten. Het feit dat zich nu een echt dorp ontwikkeld blijkt ook uit het feit dat beide kerken die Uddel kent tussen 1950 en 1960 gebouwd zijn.

Op het kaartbeeld uit 1960 verschijnt ook voor het eerst bebouwing op de locatie van de huidige rondhoutzagerij Midden-Nederland. Hier, dicht bij de bossen die het hout leverden, werd de basis gelegd voor de huidige zagerij.

2000

In 2000 is de open ruimte die in 1960 nog tussen de bebouwingslinten aanwezig was verder opgevuld. Zo is Uddel een 'echt' dorp geworden, dat een behoorlijk hoog voorzieningenniveau heeft of dat in 2000 in ieder geval had. Het dorpshart van Uddel ligt van oorsprong op de kruising Harderwijkerweg/Aardhuisweg met de Elspeterweg, waar zich ook de Hervormde Kerk bevindt. Doordat de Elspeterweg zich heeft ontwikkeld tot de provinciale weg N310 is dit dorpshart tegenwoordig geen echt dorpshart meer.

Door de groei van het dorp en veranderingen in de landbouw en het landgebruik zijn veel van de voormalige houtwallen die rondom de akkers lagen verdwenen, hoewel structuren soms nog terug zijn te vinden in de bebouwde kom. De oude, oorspronkelijke landbouwenclave is tegenwoordig niet meer zo eenvoudig te onderscheiden van de latere ontginning van het Uddelsche Veen. Het is als het ware één landschap geworden.

Wat bebouwing betreft is rondhoutzagerij Midden-Nederland nog vrij onopvallend op de kaart. De schuur waarin zich tegenwoordig de belangrijkste zaaglijn bevindt is op deze kaart nog niet aangegeven. Wel is duidelijk te zien dat het bouwvlak al dezelfde afmetingen had als tegenwoordig.

Het ontstaan van de rondhoutzagerij op deze plaats is niet ten koste gegaan van historische beplantingselementen. Het bedrijf is ontstaan op een kavel die op eerdere kaarten als akker in gebruik was. Deze akker was deels 'uitgehakt' in het bos, maar kende geen verdere onderverdeling met houtwallen.

Ook langs de Aardhuisweg heeft in het verleden geen houtwal gelegen. Wel werd de weg begeleid door bomen die de bebouwing als het ware aankondigen. Solitaire bomen staan er ook nu nog.

Huidige situatie

1. hoofdkantoor
2. kantoor
3. montageruimte
4. droogkamer
5. bestaande houtwal
6. houtbewerkingsruimte
7. zaaglijn (indicatief)
8. snippers en schors
9. opslag rondhout (grondstof)
10. opslag eindproduct
11. in- en uitrit vrachtverkeer
12. in- en uitrit personenauto's/
parkeerplaats
13. houtwal (2003)
14. spontane begroeiing

Rondhouthagerij Midden-Nederland / houthandel Boeve & Hop, bestaande situatie.

Rondhoutzagerij Midden-Nederland en houthandel Boeve & Hop zijn gevestigd op hetzelfde terrein aan de Aardhuisweg 88 in Uddel. Hier is het bedrijf ongeveer 60 jaar geleden gestart.

Op het erf van de rondhoutzagerij staat geen woning. Wel zijn er twee kantoorruimtes aanwezig (1 en 2). Het hoofdkantoor (1) bevindt zich aan de voorzijde van een loods (3) die verder in gebruik is als montageruimte. Een klein deel van deze loods is bovendien in gebruik als droogkamer (4). In deze droogkamer krijgt hout, bestemd voor de export, een hittebehandeling. Zo wordt voorkomen dat eventueel ongedierte dat mogelijk in het hout zit verspreid wordt.

Het tweede kantoor, gebouwd in 1995, heeft het uiterlijk van een woning. Het is opgetrokken uit rode baksteen en voorzien van een zadeldak, bedekt met donkere pannen. Het gebouw lijkt in de huidige situatie nauwelijks bij het bedrijf te horen, omdat het fysiek en visueel van het erf wordt gescheiden door een bestaande houtwal (5). Deze houtwal is in de jaren '70 door de vader van de huidige eigenaar aangeplant om het zicht op de achterliggende gebouwen te verzachten. De houtwal is relatief smal en bestaat voornamelijk uit eiken (*Quercus robur*) met een enkele valse acacia (*Robinia pseudoacacia*), beuk (*Fagus sylvatica*), haagbeuk (*Carpinus betulus*) en zelfs een walnoot (*Juglans regia*). De onderbegroeiing heeft zich, door de beperkte ruimte, niet erg fraai kunnen ontwikkelen en bestaat onder andere uit esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) en sering (*Syringa vulgaris*).

Door de beperkte breedte van de houtwal zijn de boomvormers in de loop der tijd zover uitgegroeid dat ze ruimschoots over de bebouwing zijn gaan hangen. Omdat dit voor overlast zorgde zijn de bomen in het verleden opgekroond. Hierdoor is de beplanting echter niet alleen zijn vorm verloren, maar is de houtwal ook volledig transparant geworden. Van het wegnemen van het zicht op de achterliggende bebouwing is in de huidige situatie dan ook geen sprake meer.

De samengestelde schuur (6) achter deze houtwal, bestaande uit twee geschakelde schuren met ieder een zadeldak, vormt als het ware het 'hart' van de rondhoutzagerij: de houtbewerkingsruimte. In deze schuur bevindt zich de zaaglijn (7) die het rondhout ontschorst en de stammen verzaagt tot het eerste, ruwe halffabricaat. Dit halffabricaat bestaat uit dikkere balken uit het hart van de stam, terwijl daarnaast uit iedere stam nog een aantal dunne latten worden gezaagd. Het resterende deel van de stam wordt versnipperd. Schors en snippers worden met een lopende band naar buiten gebracht (8) en later afgevoerd. Deze restproducten worden verwerkt tot pellets (die in speciale kachels worden gestookt) of worden, bijvoorbeeld, in de tuinaanleg gebruikt.

Bestaande, opgekroonde houtwal (5) en kantoor (2)

- A. eigendom rondhoutzagerij Midden-Nederland/houthandel Boeve & Hop
- B. eigendom kroondomeinen
- C. privé-eigendom

Rondhoutzagerij Midden-Nederland / houthandel Boeve & Hop, eigendomssituatie.

Het halffabricaat wordt het via de verdere productielijn, die zich in dezelfde schuur bevindt, verwerkt tot het eindproduct. Dit bestaat onder andere uit hout voor pallets, stuw hout (om lading vast te zetten), keggen (om bijvoorbeeld rollen staal vast te zetten) en rolblokken (om weggrollen van producten tegen te gaan).

Het rondhout, de grondstof van het bedrijf, wordt vanuit Nederlandse, Duitse en Belgische bossen per vrachtwagen aangevoerd en buiten op twee plaatsen opgeslagen (9). Ook het eindproduct wordt buiten opgeslagen (10).

Rondhout wordt met vrachtwagens aangevoerd, terwijl de eindproducten, maar ook snippers en schors, eveneens per vrachtwagen worden afgevoerd. Rondhoutzagerij Midden-Nederland en Boeve & Hop sturen er actief op dat het merendeel van het vrachtverkeer vanaf de uitrit (11) rechts afslaat en zo via de N344 en de N302 naar de A1 rijdt. Een klein deel van het vrachtverkeer moet daarvoor te ver omrijden en rijdt door het dorp Uddel.

Behalve de hierboven genoemde in- en uitrit is er nog een tweede in- en uitrit met daaraan gekoppeld een parkeerterrein (12). Deze entree wordt echter niet gebruikt door vrachtverkeer. Hooguit parkeren medewerkers hun auto op de parkeerplaats. Deze parkeerplaats is overigens ook te bereiken vanaf de schuren via een doorgang die in het verleden in de houtwal is gemaakt.

Eigendomssituatie

Rondhoutzagerij Midden-Nederland heeft voor haar werkzaamheden ook gronden in gebruik die in eigendom zijn van de kroondomeinen. Het gaat hierbij om een strook van ongeveer 10 meter breed aan de zuidzijde en deels aan de oostzijde. Eveneens aan de oostzijde is een wat groter oppervlak van de kroondomeinen in gebruik.

De gronden van de kroondomeinen worden alleen gebruikt voor de buitenopslag van rondhout. Wel bevinden zich op het terrein van de kroondomeinen beplantingsstructuren die zorgen voor de landschappelijke inpassing van het geheel. In de eerste plaats zijn dit natuurlijk de bossen met volgroeide eiken ten zuiden van de rondhoutzagerij. Dit bos vormt een fraaie achtergrond. Ook aan de oostzijde zorgt beplanting ervoor dat het bedrijf zich 'hecht' aan het landschap. Hier wordt daarvoor gezorgd door een in 2003 aangeplante houtwal (13). Hoewel nog maar 16 jaar oud is de begroeiing al zo dicht dat je er niet meer doorheen kunt kijken. De eiken die hier in staan zijn nooit gesnoeid en hebben zich dan ook fraai ontwikkeld.

Aan de noordzijde, tussen de opslag van rondhout en de Aardhuisweg, is, eveneens op gronden van de kroondomeinen, spontane begroeiing opgekomen die inmiddels het zicht op de rondhoutopslag behoorlijk filtert (14). Deze beplanting bestaat voornamelijk uit een hoge dichtheid van berken (*Betula pubescens*) met daartussen enkele grove dennen (*Pinus sylvestris*), wat wilgen (*Salix caprea*) en soms een ratelpopulier (*Populus tremula*). Met een onderbegroeiing van bosbessen heeft zich hier eigenlijk een min of meer natuurlijke bosrand gevormd.

Alle bebouwing die bij de rondhoutzagerij dan wel bij houthandel Boeve & Hop staat op eigen terrein. Ook de houtwal die de houtbewerkingsruimte aan het zicht moet onttrekken staat op eigen terrein.

De tweede entree aan de Aardhuisweg ligt op privéterrein van derden, maar kan en mag wel door medewerkers van rondhoutzagerij Midden-Nederland en Boeve & Hop gebruikt worden.

Gereed product op het terrein van de rondhoutzagerij (10).

Zowel grondstof (rondhout) als eindproduct liggen buiten. De bebouwing biedt ruimte aan de montageruimte (3), droogkamer (4) en kantoor (1).

Een schuur met dubbele kap biedt onderdak aan de belangrijkste zaaglijn. Ook de verdere productielijn bevindt zich in deze schuur.

Halffabricaat aan het einde van de zaaglijn (7).

Het bedrijf 'nestelt' zich in een structuur van oud loofbos dat eigendom is van de kroondomeinen.

De rondhoutzagerij is een echt "werklandschap".

Een in 2003 aangeplante singel (13) heeft zich fraai ontwikkeld.

Spontane opslag van begroeiing langs de Aardhuisweg (14).

Gewenste situatie

Rondhouthoutzagerij Midden-Nederland is een vitaal bedrijf. Dat wil het graag blijven. Daarom is het belangrijk om te investeren in machines die bijdragen aan een efficiëntere productie en een beter product.

De huidige zaaglijn, die belangrijk is voor het verwerken van de grondstof (rondhout) tot een halffabricaat (ruwe balken en latten) is verouderd. Rondhouthoutzagerij Midden-Nederland is van plan om deze verouderde zaaglijn te vervangen door een nieuwe zaaglijn. Deze nieuwe zaaglijn is in staat om meer balkhout uit één stam te zagen. Op deze manier wordt een minder groot deel van de stam versnipperd. Het proces wordt daarmee duurzamer (meer hoogwaardig en minder laagwaardig eindproduct) en efficiënter. Met het installeren van de nieuwe zaaglijn is het bedrijf klaar voor de toekomst.

De investering in een nieuwe zaaglijn is echter geen beslissing die lichtzinnig genomen kan worden. Er zijn forse bedragen mee gemoeid.

De huidige zaaglijn is 27 meter lang.

Het is dan ook de bedoeling dat rondhouthoutzagerij Midden-Nederland na deze investering weer zeker 15 tot 20 jaar verder kan.

Het probleem waar de rondhouthoutzagerij voor staat is dat de nieuwe zaaglijn bijna 45 meter lang is, terwijl de huidige zaaglijn 'maar' 27 meter lang is. Omdat de nieuwe zaaglijn (1 op de afbeelding op pagina 30) onderdeel is van de al bestaande productielijn, die verder ongewijzigd zal blijven, moet de nieuwe zaaglijn in dezelfde richting als de huidige zaaglijn worden geplaatst. Daarvoor is het huidige gebouw echter te smal. Plaatsen in de lengterichting is geen optie, omdat daarmee de productielijn verstoord wordt.

De oplossing moet dan ook gezocht worden in het uitbreiden van het bestaande gebouw. Deze uitbreiding (2) kan alleen aan de noordzijde van het huidige gebouw worden gevonden. Voor een uitbreiding aan de zuidzijde is, gezien de benodigde opslag voor rondhout en de manoeuvreerruimte voor vrachtwagens en machines, geen ruimte. Op deze plaats gaat de uitbreiding echter wel ten koste van de bestaande, in de jaren '70 aangeplante houtwal.

Wat vormgeving betreft sluit de uitbreiding aan op de bestaande gebouwen. Er wordt een extra gevel toegevoegd, zodat een reeks van drie gevels naast elkaar ontstaat. Zo bestaat het nieuwe gebouw uit drie, aan elkaar geschakelde loodsen.

Net als bij de bestaande gebouwen wordt de plint, tot een hoogte van ongeveer 1,5 meter, opgetrokken uit rode baksteen. De rest van de wanden en de gevel wordt betimmerd met planken van onbehandeld douglashout. Enerzijds ziet dit er fraai uit, anderzijds past het ook bij de functie van houtzagerij. Het dak wordt bedekt met stalen platen en, zo mogelijk en nodig, voorzien van zonnepanelen.

Beplanting

Zoals aangegeven gaat de beoogde uitbreiding wel ten koste van een bestaande singel. Uit de historische analyse blijkt dat het hier niet gaat

om een oude singel en ook niet om een historische structuur. Van oudsher lagen singelstructuren om de landbouwpercelen heen. De rondhoutzagerij is ontstaan op een dergelijke kavel, die van oudsher werd ingebed door de bossen van de kroondomeinen, zoals dat ook nu nog het geval is. Omdat beplanting, ongeacht de leeftijd, per definitie waardevol is, is een royale compensatie van de te verwijderen singel nodig. Daarom is gezocht naar een robuuste, nieuwe beplantingsstructuur die kan bijdragen aan de groene 'dooradering' van de landbouwenclave rond Uddel. Daarbij is het belangrijk dat de nieuwe beplanting ook ruimte heeft om uit te groeien. Een situatie zoals de huidige, waarin de beplanting hoog opgekroond moet worden, is onwenselijk. Het komt de beplanting niet ten goede en ook het beeld wordt er niet fraaier van.

Hoewel een groot deel van de huidige singel in de plannen komt te vervallen, kan een klein deel, ten westen van de doorgang, behouden blijven (3).

Een nieuwe, robuuste singel (4) ligt aan de noordzijde van de nieuw te bouwen uitbreiding. Hiermee wordt de schuur voor voorbijgangers aan het oog onttrokken. De houtwal ligt op enige afstand van het kantoor (5). Rondom dit kantoor ontstaat een eenvoudige tuin, die wordt ingezaaid met gazon en waarin verschillende bloembollen worden aangeplant: sneeuwlok (Galanthus nivalis), Krokus (Crocus tommasinianus) en Witte sterhyacint (Scilla miczenkoana). Desgewenst kunnen er uiteraard andere soorten aan toe worden gevoegd. Zo ontstaat in het voorjaar een bron van nectar en stuifmeel voor allerlei insecten.

De voorgestelde nieuwe singel (4) heeft een breedte van 10 meter en een lengte van ongeveer 60 meter. Op deze manier kunnen zowel de boomvormers als de onderbegroeiing zich goed ontwikkelen zonder dat ze 'in bedwang' moeten worden gehouden door snoei. Uiteraard is begeleidingssnoei, zoals het wegnemen van verkeerd geplaatste takken of dunning om individuen meer ruimte te geven gedurende de groei aan te bevelen.

De nieuwe singel gaat voor een deel ten koste van het parkeerterrein (8). Het blijft echter ruim genoeg voor het parkeren van auto's en het eventueel tijdelijk plaatsen van eindproducten.

Een tweede singel met een breedte van 5 meter (6) en een lengte van 40 meter ligt evenwijdig aan de bestaande oprit in noordzuid-richting. De aanleg van deze singel is mogelijk door de huidige, brede oprit te versmallen tot 5 meter. Ten behoeve van het zicht en de veiligheid wordt deze singel niet helemaal doorgetrokken tot aan de Aardhuisweg. Ter plaatse van de Aardhuisweg wordt de oprit gemarkeerd door een solitaire boom in gras (7).

De bestaande aanplant van laurierkers (*Prunus laurocerasus*) aan de zuidzijde van de hertenweide wordt verwijderd ten gunste van de nieuwe singel. In plaats van zicht op de groenblijvende, niet inheemse laurierkersen heeft men vanaf de Aardhuisweg, over de hobbyweide, zicht op een meer natuurlijke begroeiing van hazelaar, krentenboompje, inheemse vogelkers en vuilboom, waartussen eiken, esdoorns en zoete kersen de boomvormers zijn. Van de boomvormers zal een wat groter exemplaar aangeplant worden.

In de hertenweide staat al een groep van drie platanen (*Platanus hispanica*, 9). Hieraan wordt een groep van drie winterlindes toegevoegd (*Tilia cordata*, 10). Rondom de bomen wordt bescherming aangebracht om te voorkomen dat de stammen beschadigd worden door de herten in de hertenweide.

Samen met de nieuw aan te planten singels ontstaat zo een robuuste verbinding tussen de bossen ten zuiden van de rondhoutzagerij en, via bestaande structuren, met de bossen ten noorden van de 'landbouwenclave' Uddel.

1. nieuwe zaaglijn (indicatief)
2. uitbreiding
houtbewerkingsruimte
3. te behouden beplanting
4. nieuwe houtwal
5. kantoor
6. nieuwe houtwal
7. solitaire boom in gras
8. parkeerterrein
9. bestaande platanen (3x)
10. boomgroep linde (3x)
11. solitaire walnoot (nieuw)
12. bestaande haagbeuken (2x)
13. nieuwe haagbeuken (2x)
14. boomgroep linde (3x)
15. vrij zicht verkeer
16. spontane begroeiing
uitbouwen
17. solitaire linde (nieuw)
18. overhoeken inzaaien met
bloemenmengsel

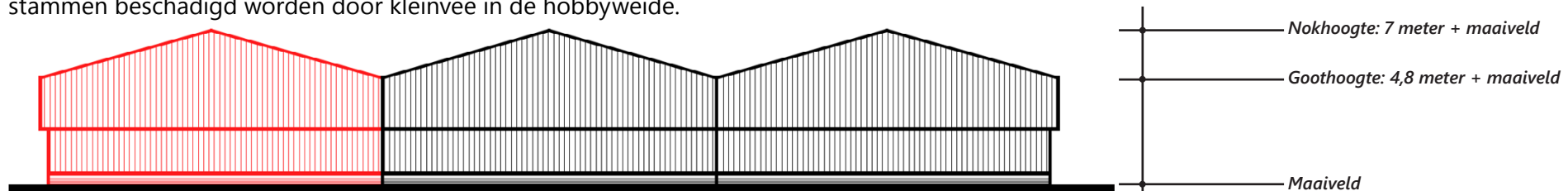

Gewenste situatie met uitbreiding en beplanting.

Er kan gekozen worden om (een deel van) de nieuwe singel enigszins verlaagd aan te leggen ten opzichte van het omliggende maaiveld. Bij hevige regenval kan regenwater vanaf de verharding afstromen naar deze plaats om daar weg te zakken in de bodem.

Rondom het kantoorgebouw (5) worden enkele vrijstaande bomen aangeplant. Aan de voorzijde is in de 'voortuin' ruimte voor een solitaire notenboom (*Juglans regia*, 11) die hier de ruimte heeft om uit te groeien. Aan de achterzijde staan momenteel al twee haagbeuken (*Carpinus betulus*, cultivar, 12). Deze bomen blijven behouden, terwijl er twee exemplaren worden toegevoegd (*Carpinus betulus* 'Frans Fontaine', 13). Deze cultivar is qua formaat bescheiden: ongeveer 10 meter hoog met een smalle kroon. Zo ontstaat een bescheiden bomenweide die het zicht op de achterliggende bebouwing filtert. Net als de bestaande bomen zullen ook de twee nieuwe bomen 'beveerd' zijn. Dat wil zeggen dat de takken al aan de stamvoet beginnen.

Voor het hoofdkantoor ligt een hobbyweide waarin een perenboom (*Pyrus communis*) staat. Deze peer is al enkele jaren dood. Voorstel is om deze boom te vervangen door een groep van drie winterlindes (*Tilia cordata*, 14). Deze bomen worden dicht bij elkaar geplant (ca. 5 meter uit elkaar). Uiteindelijk zal de boomgroep zo één kroon vormen. Belangrijk bij de aanplant van deze bomen is dat het zicht van automobilisten en fietsers (15) op uitrijdend vrachtverkeer niet belemmerd wordt. De bomen worden daartoe niet te dicht op de Aardhuisweg geplant. Rondom de bomen wordt bescherming aangebracht om te voorkomen dat de stammen beschadigd worden door kleinvee in de hobbyweide.

De uitbreiding kan vorm krijgen door het toevoegen van een extra gevel (rood) aan het bestaande gebouw (Bron: bouwkundig adviesbureau W. van Lagen).

De spontaan opgekomen beplanting aan de Aardhuisweg ter plaatse van de opslag voor rondhout vormt een prima basis voor een singel langs de Aardhuisweg (16). De bestaande opslag wordt hierbij gedund, zodat ruimte ontstaat om enkele boomvormers toe te voegen. Het struweel wordt aangevuld met krentenboompjes, vuilboom en lijsterbes. Zo ontstaat ook hier een singel van 10 meter breed. De hoek wordt gemarkeerd door een solitaire winterlinde (*Tilia cordata*, 17).

Overigens ligt deze beplanting op eigendom van de kroondomeinen. Naar verwachting heeft zij echter geen bezwaar tegen deze ingreep. De bestaande poort is momenteel niet meer in gebruik, maar wordt in de beplanting toch uitgespaard. Zo kan er in de toekomst altijd weer een eigen in- en uitrit van het eigendom van de kroondomeinen naar de Aardhuisweg worden gerealiseerd zonder dat hiervoor bomen hoeven te worden gekapt.

Op enkele plaatsen, bijvoorbeeld tussen de Aardhuisweg en de opslag van gezaagd hout, liggen 'overhoekjes' die nu als gazon gemaaid worden (18). Aan deze 'vergeten hoekjes' kan gemakkelijk extra kwaliteit worden toegevoegd, bijvoorbeeld door hier bloemenmengsel 'M5 'Nectar onder het maimes' van Cruydt-Hoeck in te zaaien en door hier eveneens bloembollen aan toe te voegen. In overleg met de gemeente Apeldoorn kan dit mengsel wellicht ook in de berm ter plaatse van de rondhoutzagerij worden gezaaid. Niet alleen levert het een bijdrage aan een mooi landschap, het levert ook een bijdrage aan meer biodiversiteit.

Bijdrage landschappelijke structuren: bestaand (links) en nieuw (rechts)

Een landschap van verbindingen

De gemeente Apeldoorn streeft in de 'landbouwenclaves' op de Veluwe, zoals rond Uddel, naar een landschappelijke dooradering zoals die ook op historische kaarten zichtbaar is (zie ook de landschappelijke analyse). Daarbij gaat het niet om het reconstrueren van dit landschap, maar eerder om het terugbrengen van structuren waarlangs vogels, kleine (zoog) dieren en insecten zich kunnen verplaatsen.

De provincie Gelderland onderschrijft deze doelen in haar omschrijving van de kernkwaliteiten van de Gelderse Nationale Landschappen, waarvan de Veluwe er één is. De provincie streeft naar een robuuste 'Groene Ruggengraat' en, specifiek voor de 'agrarische enclaves' naar een afwisseling van grootschalig bos en een kleinschalig agrarisch landschap.

Dat is precies waar dit landschapsplan een bijdrage aan levert, hoewel met het landschapsplan voor dit ene bedrijf vanzelfsprekend niet de gehele landschappelijke dooradering kan worden gerealiseerd. Er verdwijnt weliswaar een singel, anderzijds komen daar ruime singels met ecologisch waardevolle onderbegroeiing en solitaire bomen en boomgroepen voor terug. De singels hebben bovendien de ruimte om, zonder rigoreuze snoei, hun landschappelijke en ecologische functies te vervullen.

Zo wordt, al met al, een bijdrage geleverd aan een coulisselandschap dat, hoewel geen kopie, wel terug grijpt op het landschap zoals dat er in het verleden uit kan hebben gezien. Vanuit de uitgestrekte bossen en heidevelden van de Veluwe bereikte men het 'gedomesticeerde gebied' rond Uddel. Her en der stond bebouwing, akkers werden omgeven door heggen en houtwallen, langs de weg stonden verspreid solitaire bomen. Soms was er een wat langer zicht tussen de houtwallen door, soms werd het zicht aan de achterzijde van een akker geblokkeerd door een houtwal.

In de huidige situatie plooit de rondhoutzagerij zich tussen de woningen en is een nieuwe invulling van de akker die hier eerder lag. Op twee momenten wordt het zicht over een hobbyweide getrokken. De achtergrond wordt in beide gevallen gevormd door een stevige houtwal.

Langs de weg kondigen solitaire bomen, bestaand en nieuw, afgewisseld met hagen op perceelsgrenzen het bewoonde gebied aan.

Het zicht op de zagerij is echter nooit volledig geblokkeerd. De stapels rondhout zijn zichtbaar en geven aan dat hier iets gaande is. Nabij de entree is er even zicht op de bedrijfsactiviteiten: stammen worden aangevoerd en verplaatst op het terrein. Imposante machines tillen de stammen op alsof het luciferhoutjes zijn. Keurig gestapelde balken naast stapels rondhout doen vermoeden wat zich hier afspeelt. Met de bossen in de nabijheid blijft het landschap leesbaar.

Het is maar een moment, dan dient zich de volgende hobbyweide alweer aan. Kort daarna bereik je ofwel het dorp, ofwel bevindt je je weer midden in het bos, op weg naar Paleis Het Loo.

Sortiment

Wat betreft de keuze voor het sortiment wordt aangesloten op begroeiing die van nature in deze omgeving voor komt. Tegelijkertijd is gekeken naar soorten die een ecologische meerwaarde vormen. Zo zijn esdoorn, linde, vuilboom en zoete kers goede drachtplanten. Lijsterbes, hazelnoot en Europese vogelkers leveren voedsel in de vorm van noten en bessen. De aan te planten haagbeuken (een cultivar) en de solitaire walnoot passen meer bij de 'tuin' rondom het kantoor en geven dit gebouw een wat duidelijker plek.

De nieuw aan te planten houtwal bestaat uit een kern van 26 bomen, maat 12/14, waarvan een deel meerstammig:

- Pa: *Prunus avium* - Zoete kers (6x)
- Ap: *Acer pseudoplatanus* - Gewone esdoorn (11x, waarvan 3x meerstammig)
- Qp: *Quercus petraea* - Wintereik (9x, waarvan 3x meerstammig)

Onder deze kern van boomvormers ontwikkelt zich een struweellaag. Dit struweel wordt aangeplant als bosplantsoen maat 60/80 en bestaat uit de volgende soorten:

- *Rhamnus frangula* - vuilboom (250x)
- *Corylus avellana* - hazelaar (250x)
- *Prunus padus* - inheemse vogelkers (250x)
- *Sorbus aucuparia* - lijsterbes (250x)
- *Amelanchier lamarckii* - krentenboompje (250x)

De verschillende soorten worden gemengd aangeplant, waarbij er van dezelfde soort telkens 5 bij elkaar staan. Rondom de boomvormers wordt enige ruimte vrij gehouden, zodat de bomen zich fraai kunnen ontwikkelen.

In aansluiting op de bestaande singel wordt in de zuidelijke punt van het parkeerterrein extra beplanting aangebracht. Het zicht over de oprit wordt zo 'opgevangen' door beplanting, wat daar achter gebeurt wordt aan het oog onttrokken. Hier wordt uitgegaan van:

- Pa: *Prunus avium* - Zoete kers (1x, maat 12/14)
- Qp: *Quercus petraea* - Wintereik (1x, maat 12/14)

Onder deze bomen wordt onderbegroeiing van struweel aangebracht. Dit wordt aangeplant als bosplantsoen maat 60/80:

- *Rhamnus frangula* - vuilboom (25x)
- *Prunus padus* - inheemse vogelkers (25x)
- *Sorbus aucuparia* - lijsterbes (25x)
- *Amelanchier lamarckii* - krentenboompje (25x)

Na het uitdunnen van de spontaan opgekomen beplanting langs de Aardhuisweg wordt hier een achttal bomen, maat 12/14 aangeplant. De locatie van deze bomen hangt uiteraard af van waar na dunning ruimte ontstaat. Er wordt uitgegaan van:

- Ap: *Acer pseudoplatanus* - gewone esdoorn (2x)
- Qp: *Quercus petraea* - wintereik (2x)
- Pt: *Populus tremula* - ratelpopulier (4x)

Om een meer diverse onderbegroeiing te creëren wordt voorgesteld om de bestaande opslag door te planten met:

- *Rhamnus frangula* - vuilboom (100x)
- *Prunus padus* - inheemse vogelkers (100x)
- *Sorbus aucuparia* - lijsterbes (100x)
- *Amelanchier lamarckii* - krentenboompje (100x)

Het bosplantsoen wordt naar eigen inzicht verdeeld tussen de bestaande opslag, waarbij er in deze opslag uiteraard wel ruimte gemaakt wordt.

Net als de bomen in de beide houtwallen wordt ook voor de solitaire bomen (10 stuks) voorgesteld om ze aan te planten in de maat 12/14. Als deze bomen zorgvuldig en deskundig geplant worden zullen ze binnen enkele jaren uitgroeien tot fraaie solitaires met eeuwigheidswaarde.

De montageruimte en de droogkamer.

Colofon

Opgesteld door:

Hofstra|Heersche landschapsarchitecten

In samenwerking met:

Bouwkundig adviesbureau W. van Lagen

Rondhoutzagerij Midden-Nederland

Opdrachtgever

Rondhoutzagerij Midden-Nederland

Datum:

25 februari 2020

HOFSTRA HEERSCHÉ

Landschapsarchitecten na

Simon Stevinweg 27

6827 BS Arnhem

+31 (0)6 17 31 61 88

Oosterduinweg 25

2015 KH Haarlem

+31 (0)6 22 96 07 30

KvK 55526578

BTW NL8517.51.337.B01

IBAN NL55 RABO 0119 0885 84

info@hofstraheersche.nl

www.hofstraheersche.nl

 [hofstraheersche](https://twitter.com/hofstraheersche)

